

بسم ... النور

نامه ای سرگشاده به آنانکه به دنبال بودجه دولتی برای مشهد اند...

پایتخت معنوی نیازی به بودجه دولتی ندارد! گنج را با ید مدیریت کرد.
مشهد، ناجی اقتصاد ایران اسلامی در بحران اقتصاد جهان؛

محمد هادی عرفان . مدرس دانشگاه

مقدمه:

عید نوروز سال ۸۷ بنا بر آمارهای تقریبی شهرداری مشهد قریب به ۵,۵۰۰,۰۰۰ نفر به مشهد آمدند. بصورت میانگین هر زائر ۵,۵ روز اقامت نمود. و حدوداً هر زائر هر روز حدود ۲۰۰,۰۰۰ تومان هم در مشهد هزینه نمود. با یک حساب ساده رقمی که به آن میرسیم معادل ۶,۰۰۰ میلیارد تومان - تقریباً ۶ میلیارد دلار - است. حتی کمترین برآوردها از تزریق ۱۷۰۰ میلیارد تومان - معادل ۱,۷ میلیارد دلار - توسط زائر به مشهد خبر میدهد.

این همان زائری است که فریاد مدیران شهری در مشهد به بی پول بودنش بلند است. اقتصاد ایران تنها طی ۱۵ روز اول سال ۱۳۸۷ توانست ۶ میلیارد دلار به اقتصاد مشهد مقدس تزریق کند. و این جدا از اقتصاد جهان تشیع است که غیر از نوروز در طول سال گردش زائر را رقم می زند.

با وجود آمار تقریبی ۲۰ میلیون زائر سالانه برای مشهد؛ حداقل برآورد تزریق سالیانه نقدینگی به مشهد به نظر میرسد بیش از ۲۰ میلیارد دلار باشد!!

طی دهسال گذشته عبدا... پادشاه عربستان با درک درست از آینده قطعاً رونق دار سفرهای زیارتی حاجیان؛ بیش از ۱۲ میلیارد دلار در مدینه منوره هزینه نموده است. و چشم انداز مکه ۲۰۱۲ نیز کاملاً اعتماد و اعتقاد عربها را به توان بالقوه و بالفعل اقتصاد مبتنی بر زیارت می رساند.

اما در کشور ما، این روزها شاهد بحث داغ تخصیص بودجه به پایتخت معنوی هستیم. من اسم این کار را پول ریختن در گنج می گذارم. مشهد با بدبینانه ترین برآوردها هم میتواند و بایستی نقش پررنگ موتور اقتصاد ملی را ایفا کند.

۱) مدل اقتصادی زائر محور

بنا بر آمارهای موجود حدوداً هر سه سال همه جمعیت ایران اسلامی به مشهد مشرف میشوند. کاری نداریم که آیا میشود این سه سال را تبدیل به دو سال نمود و آیا میزان روز اقامت زائر در مشهد مطلوب است؛ یا بایستی برای افزایش آن کاری انجام داد. اما به هر حال، برای حدود ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ زائر در هر سه سال بایستی در مقیاس ملی دستگاهها ملزم به برنامه ریزی شوند. این برنامه ریزی شامل:

۱- ۱- تألیف و تصویب چشم انداز ۱۴۲۰ مشهد در مجمع تشخیص مصلحت نظام و عنایت و توشیح رهبری معظم انقلاب و هماهنگی آن با کلیات استراتژیهای نظام

۱- ۲- حضور و مشارکت آستان قدس رضوی در حقوق و تکالیف برگرفته از نیاز به پاسخگویی به زائر (خدمات فرهنگی، خدمات رفاهی، خدمات حمل و نقلی، خدمات درمانی، و... و عضویت در نهادهای تصمیم گیر مانند، مجمع تشخیص مصلحت، شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی اقتصاد، شورای عالی حمل و نقل، شورای عالی شهرسازی و معماری و...)

۱- ۳- طرح توسعه راه آهن ریلی بر محوریت این آمار

۱- ۴- طرح توسعه فرودگاهی مشهد و در صورت نیاز تأسیس دومین فرودگاه در مشهد

۱- ۵- ارتقای کیفیت محورهای زمینی منتهی به مشهد مقدس و رساندن تلفات جاده ای به حداقل

۶۱ - هماهنگی آموزش عالی با چشم انداز مشهد به نحوی که، صبغه زیارتی مشهد در تداوم و گسترش یا عدم گسترش و کاهش فعالیتهای مراکز آموزش عالی مدنظر قرار گیرد. (راه اندازی دانشگاههای غیرانتفاعی بدون خوابگاه برای دختران و پسران مجرد و سرریزهای اجتماعی و اخلاقی آن و یا تغییر هویت مشهد زیارتی به مشهد به عنوان قطب علمی، تقویت حوزه های علمیه بارگاه رضوی متوازن با دانشگاه ها، دورخیز حساب شده برای پذیرش دانشجویان خارجی در محیط دینی شهر مشهد و پرورش هدفمند آنان)

۴۱ - هماهنگی وزارتخانه های صنعتی با نوع توسعه مشهد با اولویت صنایع غیرآلاینده مرتبط با صنعت و خدمات مربوط به زائران

۸۱ - هماهنگی وزارتخانه نیرو و نفت و ارتباطات در نوع خدمات و پیش بینیهای دورنگر در حوزه های آب؛ فاضلاب، برق و گاز و شبکه قدرتمند تلفن همراه داخلی و بین المللی (برای افق ۳۵,۰۰۰,۰۰۰ زائر)

۹۱ - هماهنگی وزارت مسکن و وزارت کشور با الهام از تجربه نامناسب بهسازی بافت پیرامونی حرم و گرایش مشخص به سمت پراکندن هتلها و مراکز اقامتی در اقصی نقاط مشهد و توزیع متوازن زائر - به عنوان موتور اقتصادی سراسر شهر - بجای تمرکز در تجربه فعلی بهسازی پیرامون حرم.

بر این اساس مشهد می تواند با ایفای نقشی هدایتگر و زیر نظر مستقیم رهبر انقلاب؛ تمام توان خود - اعم از آستانقدس و سایر نهادها - را به عنوان موتور اقتصاد ایران ایفا نماید. اقتصادی کاملاً بومی و متکی به درآمدی سالم، معنوی، سازنده، و پربرکت. اقتصادی که میتواند به خلاف اقتصادهای توریست محور که در بحرانهای اقتصادی شکننده اند، همچنان سربلند بماند. چرا که سفر به مشهد، سفری اعتقادی است و هر خانواده مومن ایرانی، سعی دارد با وجود همه مشکلات، هر چند سال، توان مالی خود را برای این چنین سفری ذخیره کند.

قطعاً با رصد دائمی رفتار زائر حتی میتوان رکود در اقتصاد را با هدایت و تشویقهای مناسب به زیارت؛ پایان داد و بر بحرانهای کمرشکن اقتصادی غلبه نمود.

با وجود سفر چندین باره تمامی بزرگان نظام به مشهد در طول سال؛ سازوکار نظارتی این پیشنهاد کاملاً فراهم است. بدیهی است در صورت عدم ورود مدیریت کشور به این عرصه، حجم عظیم سرمایه های ملی و داخلی به شیوه ای ارگانیک و مردمی به سوی عتبات عالیات و حرمین شریفین سرازیر خواهد شد. کما اینکه در عاشورای سال ۸۷ بیش از ۹ میلیون زائر به کربلای معلی مشرف شده بودند.

نگارنده به این دو مکان مقدس به مانند رقیب نگاه نمی کند اما اذعان دارد در صورت عدم برنامه ریزی برای مشهد، حجم سرریز مالی و توان بالقوه اقتصادی زائرین ایرانی به عراق و عربستان منتقل خواهد شد.

تمام این تفصیل برای این است که اقتصاددانان کشور برآن باشند تا با توجه دقیق به این گفتار؛ **مدل اقتصادی زائر محور را برای توسعه آتی جمهوری اسلامی طراحی نمایند.**

در این مدل به موقع میتوان نقدینگی را از بازار سرمایه جمع نمود و به موقع هم میتوان نقدینگی را از مشهد به سراسر کشور پمپاژ نمود.

۲) هم افزایی ترانزیتی مشهد

۱-۲- مشهد؛ تقریباً مرکز ثقل جغرافیایی اکو بشمار میرود اگر در دهه ۱۳۷۰ مرکز جغرافیایی این سازمان تهران یا اصفهان بود؛ امروزه با گسترش اکو به شمال، مرکز جغرافیایی اکو؛ قطعاً مشهد است. پیام فرهنگی انقلاب اسلامی؛ چه ظرفی بهتر از این پتانسیل سراغ دارد تا به دلیل - و نه بهانه - مرکزیت جغرافیایی مشهد؛ نور تابناک خود را به سراسر اکو بتاباند. حداقل انتظار از این مرکزیت، ایجاد فرودگاهها و پایانه ها و زیرساختهای لازم - مرکز کنفرانسها، هتلها، گمرکات و شبکه های ماهواره ای، ایرلاینهای مستقل اکو و... است. اکو دارا ۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ مسلمان و ۶۵۰ میلیارد دلار درآمد است.

۳) مشهد، نماینده اکو در مقیاس جهانی

اکو، واسطه امن و مطمئن میان دو اتحادیه بزرگ شانگهای و آسه آن با اتحادیه اروپاست. اکو توانسته است در واندیسای فروپاشی اقتصادی اتحادیه اروپا، رویکرد تجميع و همگرایی را به خوبی برگزیند. که اجلاس سران در تهران نمونه خوبی از این همگرایی هوشمندانه است. اکومیتواند و تقریباً از نظر جغرافیایی مجبور است به عنوان بهترین و تنها گزینه، سکوی ارتباط دو اتحادیه بزرگ، شانگهای و آسه آن با اتحادیه اروپا باشد.

و بسیار مناسب است که مشهد؛ نقش بین المللی قابل قبولی در این میانه و به نمایندگی از اکو ایفا نماید.

۴) تنظیم سرعت توسعه با مشهد

به ادعای نگارنده، هم اکنون و طی سی سال گذشته؛ مشهد در بهترین حالت، از اندکی توجه بیشتر در نظام بودجه ریزی دولتی برخوردار بوده است. این در حالیست که اعتقاد به قدرت اقتصادی مدل زائر محور، الزام میکند که منشاء تمام محاسبات، سرعت توسعه مشهد باشد و توسعه کشور با این سرعت تنظیم گردد.

۵) اثر معنوی و متبرک این قدرت اقتصادی

بدیهی است علاوه بر موارد فوق، قطعاً اثر روحانی سفر به مشهد کشور را از بسیاری از آفات اجتماعی- فرهنگی- سیاسی- اقتصادی و... مصون خواهد داشت. و به برکت وجود مرقد حضرت ثامن الحجج (ع) میتوان از این نظر هم بهره کافی جست.

۶) نتیجه گیری:

مشهد، در آخرین روزهای سال ۱۳۸۷ با نظر مجلس شورای اسلامی از ۲ میلیارد تومان اعتبار دولتی بهره گرفت! و این در حالی است که مشکل از نگاه مدیران و نحوه مدیریت شهر است و گر نه شهری که در ۱۵ روز قادر به جذب چند میلیارد دلار باشد. قطعاً نیازی به این تخصیصها ندارد.

برای مشهد همانطور که در سطور بالا ذکر شد بایستی نهادهای حاکمیت به اعتقاد پایتختی برسند و خودشان هماهنگ با چشم انداز کشور و مشهد برای نیل به مشهدی بهتر بودجه و مهمتر از آن پروژه تعریف و اجرا کنند. در غیر این صورت اعتبارات ریز در حد و اندازه ۲ میلیارد، تخصیص نیابد بهتر است.